

PALESTINA

MOTSTÅND

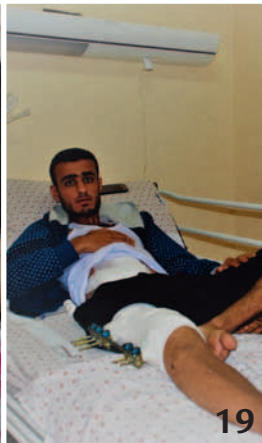
PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE

4

10

19

27

Innehåll

Varje skratt i Gaza är en motståndshandling	3
”De attackerar inte vårt motstånd, utan vår existens”	4
Kampen för en mamma	10
”Vi vill leva utan ockupation och våld”	14
”Det är inte längre möjligt att stillatigande se på”	19
”I mitt hjärta så visste jag hela tiden att jag skulle vägra”	23
Israels mest hatade kvinna	27
Solidariteten är ljuset i mörkret	30

23

Detta är ett specialnummer av Palestina Nu (2/2018) som ges ut av Palestina-grupperna i Sverige (PGS) som en del av vårt informationsarbete. PGS har sedan 1976 arbetat för en rättvis lösning på Israel-Palestinakonflikten. PGS är en ideell partipolitiskt och religiöst obunden organisation med lokalgrupper över hela landet. Vi stödjer det palestinska folkets rätt till självbestämmande genom informationsarbete och opinionsbildning, samt genom olika former av samarbeten med det palestinska civila samhället.

Bli medlem och stöd Palestinagruppernas arbete för en rättvis fred!

Skriften kan beställas gratis, mot portokostnad från Palestinagrupperna. Skolor kan beställa den via utbudet.se.

PALESTINAGRUPPERNA
I SVERIGE

www.palestinagrupperna.se

Utgivningen av detta material sker med stöd från Sida. Sida har ej deltagit i produktionen och ansvaret för innehållet är utgivarens.

Palestinagrupperna i Sverige (PGS)

Tegelviksslingan 20
116 45 Stockholm

Telefon: 08-641 72 88

E-post: info@palestinagrupperna.se

Hemsida: www.palestinagrupperna.se

Redaktion för detta nummer:

Anna Wester (redaktör), Catrin Ormestad
och Yvonne Fredriksson

Ansvarig utgivare: Anna Wester

Omslagsfoto: Oren Ziv/Activestills

Grafisk form: Eva Byberg

Tryckeri: DanagårdLiTHO AB 2018

Upplaga: 10 000 ex

Varje skratt i Gaza är en motståndshandling

”Jag har betalat ett högt pris men jag är stolt över vad jag gjorde. Min generation kommer inte att knäckas av förtrycket. Friheten kommer.”

Det var Ahed Tamimis första ord i frihet, när hon släpptes i juli efter att ha avtjänat åtta månader i ett israeliskt fängelse. Hennes brott: att ha örfilat en soldat som kom för att invadera hennes hem.

Aheds fall väckte uppmärksamhet över hela världen, och många kritiserade Israel för att en obeväpnad, då 16-årig flicka som inte utgjorde något hot mot ockupationsmakten kunde få ett så långt straff. Aheds mamma Nariman, som filmade örfilen och lade upp den på Facebook, dömdes också, för uppvisning. Med sitt mod och sin integritet blev Ahed en symbol för det palestinska upproret, som sedan den första Intifadans utbrott på åttiotalet pågått med varierande intensitet men aldrig helt dött ut. Ahed må ha blivit en nationell ikon, men hon är långt ifrån ensam. Hon är bara en av många som varje dag kämpar mot ockupationen.

Motstånd i Palestina är att strejka och demonstrera och att hissa den palestinska flaggan. Det är de palestinska samvetsfångarna – politikerna och ungdomsledarna och de som organiserat möten eller tryckt politiska skrifter, eller umgåtts med fel personer eller kastat en sten, eller bara råkat befinna sig på fel plats när den israeliska armén gjorde en razzia. Det är protesterna som varje fredag pågår i Västbankens byar och städer, och vid Gazas stängsel. Det är de brinnande drakarna som under våren och sommaren skickats över Gazas murar och satt eld på åkrar och ängar i södra Israel. Det är ungdomarna som kastar sten och som likt Ahed ställer sig i vägen för soldaterna. Motstånd är också att skjuta raketer mot Israel och att dra kniv mot soldaterna i en checkpoint trots att det är något de flesta palestinier inte ställer sig bakom – men som bland alla folk som förtrycks finns det de som tar till våld för att nå sin frihet. BDS (Bojkott, Sanktioner, Desinvestering) är också motstånd, liksom försöken att ställa Israel inför den Internationella brottmålsdomstolen i Haag.

Men motstånd är också något så enkelt – och i Palestina så oändligt svårt – som att

stanna på sin mark. Att odla sina åkrar och skörda sina vindruvor, på samma sätt som man gjort i tusentals år. Valla sina får på sina förfäders marker. Det är att varje morgon öppna sin butik, och att utbilda sig, trots att det inte finns några jobb. Det är kvinnorna som stryker sina flickors skoluniformer och fiskarna som lägger sina nät, ingenjören som reparerar de trasiga vattenledningarna, trots att det inte finns några reservdelar, och affärsmannen som för tredje gången bygger upp sin sönderbombade fabrik. Det är nattklubbar i Ramallah och surfarna i Gaza. Det är de som reser ett tält i ruiner av sitt hus. Motstånd är att läsa den palestinska nationalpoeten Mahmoud Darwish och sätta upp en bild av Arafat eller Klippmoskén på väggen i sitt hem. Det är att dansa *dabke* och brodera, och hålla drömmen om Jerusalem levande. Det är Gazas fisk och gröna falafel, *knafe* och olivtål i Nablus, graffiti på Muren, kyrkklockor i Betlehem, teater i Jenin och glasblåserierna i Hebron. Det är varje skratt i Gaza, och varje olivträd på Västbanken.

Det finns också på den israeliska sidan, i de israeliska människorättsorganisationerna, som i dag leder motståndet mot ockupationen. B'Tselem som i ett öppet brev till FN bad det internationella samfundet om hjälp med att skydda palestinska liv. Adalah och ACRI som för den palestinska kampen i domstolarna, och Breaking the Silence som berättar sanningen om vad det som i Israel kallas för ”den mest moraliska armén i världen” har för sig på de ockuperade områdena. Det är de få journalister som inte vill att israelerna ska slippa veta vad som görs i deras namn på Västbanken

Anna och Catrin med Bassem Tamimi i Nabi Saleh.

och i Gaza, de unga som vägrar att göra militärtjänst, och de som tillbringar sin lediga tid med att övervaka vägspärrar eller eskortera palestinier till sjukhus, eller till stranden i Tel Aviv.

Motstånd är ingen ideologi och det är inget politiskt parti; det är miljoner individuella val, varje dag, varje timme. Det handlar om hur man röstar, men också om vem man väljer att tro på och vilken slags värld man vill leva i. Det är valet mellan att vara tyst eller säga något; att vända bort blicken eller organisera och engagera sig. Motstånd handlar om värderingar, om ansvar, solidaritet, och om ett sätt att vara i världen. I Sverige är det oftast ett val, men i Palestina är det en nödvändighet.

Motstånd är också temat för den här skriften.

Catrin Ormestad och Anna Wester

”De attackerar inte vårt motstånd, utan vår existens”

Foto: Anna Wester

Nabi Saleh.

AHED, HAMADA, MOHAMMAD OCH OSAMA. Fyra av 300 unga palestinier som fångslats av israelisk militär. Ahed Tamimi från byn Nabi Saleh och Hamada Rfaie från flyktinglägret Askar tillbringade båda sin 17-årsdag i fängelse, utan familj eller vänner. I strid med FN:s barnkonvention arresterades de, förhördes och dömdes till fängelse i en militärdomstol. Fyra unga människor med drömmar och ambitioner och med föräldrar som älskar dem och som inte önskar någonting hellre än att hjälpa sina barn att förverkliga drömmarna. Men ockupationen krossar drömmar och släcker hopp. Ockupationsmakten försöker göra palestini-

erna svaga, men istället mobiliseras motståndet i städer, byar och flyktingläger. På Västbanken, i Gaza och i Östra Jerusalem. Vecka efter vecka. År efter år. Ett folkligt motstånd som bygger på ickevåld och där alla kan delta efter förmåga. Priset är många gånger högt, men alla vi möter tycks överens om att alternativet – att lägga sig platt och acceptera ockupationen – är sämre. De ser sig inte som offer och de ger aldrig upp.

DEN LILLA BYN Nabi Saleh ligger bara några kilometer från Tel Avivs skyskrapor och pulserande uteliv. Det bor 600 personer i byn, de flesta från släkten

Tamimi. Nabi Saleh är sedan tidigare känt för sitt välorganiserade motstånd, men när 16-åriga Ahed Tamimi arresterades hamnade byn och Tamimifamiljen i nyhetssändningar över hela världen.

Filmklippet som visar när Ahed konfronterar en tungt beväpnad soldat och slår honom med öppen hand, har setts av miljoner människor. Hela världen fick veta att soldaterna bara stunden innan, skjutit Aheds kusin i huvudet. 16-åriga Ahed blev snabbt en symbol för det palestinska motståndet och ojämlikheten mellan obehäpnade palestinier och Israel som är en stark militärmakt. Familjen och byn har använt uppmärksamheten

till att sprida kunskap om de 6 000 politiska fångar som sitter i israeliska fängelser och framför allt om barnfångarnas utsatta situation. Om ockupationen och förtrycket och om Israels brott mot internationell rätt.

DET ÄR LÖRDAG när vi träffar Manal Tamimi i hennes hem. Ett av de hus i byn som utsatts för många nattliga räder och tårgasattacker. I trädgården har familjen hängt upp tomma tårgaspatroner av olika slag som den israeliska armén skjutit in i och runt omkring huset. Ibland fyller de dem med blommor. I dag är det lugnt i Nabi Saleh. Alla är lite trötta efter gårdagens demonstration, men glada för att ingen skadades allvarligt.

Varje fredag är det demonstrationer runt om i byar och städer i Palestina, folkliga protester som bygger på icke-våld och kreativitet. Varje vecka slås de ner brutalt av tungt beväpnade israeliska soldater och många blir skjutna med tårgaspatroner och så kallade gummikulor, ännu fler blir arresterade. Ibland på gatan, men oftast i hemmet mitt i natten. Folket i Nabi Saleh har alltid varit aktiva i motståndet, men fredagsdemonstrationerna började 2009 när bosättare från den illagala bosättningen Halamish stal en av byns brunnar och lade beslag på marken runt omkring.

– Motståndet i vår by är starkt. Alla känner varandra och är delaktiga både i planering och under själva demonstrationerna. Vi diskuterar mycket och nya kreativa ideer är alltid välkomna. Det är styrkan med icke-våldsmotstånd, att alla kan vara med. Kvinnor, män och barn.

Manal berättar att de alltid har möte i början av veckan för att analysera senaste demonstrationen och för att planera nästa. På fredagen träffas alla som vill vara med i byns centrum efter fredagsbönen och går mot brunnen och marken som bosättarna stulit. Oftast väntar soldaterna och börjar skjuta direkt när de ser demonstranterna.

Sedan 2009 har två personer dödats, 600 skadats och 230 arresterats, 47 av dem under 18 år och 10 under 15. I dag sitter 19 personer från Nabi Saleh i fängelse, den yngsta bara 13 år.

PÅ VÄGGEN I vardagsrummet hänger affischer med foton på Manals söner som sitter i fängelse. Mohammad 19 år och Osama 23 år. Manal pratar hela tiden med stark röst, men när det kommer till

Sara är 14 år och brukar delta i demonstrationerna varje fredag.

Manal Tamimis söner Osama och Mohammad sitter i israeliskt fängelse.

frågor kring sönerna blir hon först tyst. Det är svårt att prata om, samtidigt som hon vill att hela världen får veta vad som händer.

– Mohammad arresterades den 11 januari. Soldater invaderade huset och tog honom. Osama greps på vägen från jobbet och varken vi eller kompisarna visste var han var. Det var ett dygn av oro, jag tänkte att bosättarna kanske hade kid-

nappat honom. Till slut fick vår advokat information att Osama arresterats.

Första tiden satt Mohammad och Osama isolerade i små celler, ingen fick besöka dem. Inte ens Röda Korset. Nu sitter de i det israeliska militärfängelset Ofer och väntar på dom. Mohammad har farit väldigt illa av tiden i isolering, han kände knappt igen Manal eller sin mormor under rättegången.

Ahed med mamma Nariman och pappa Bassem.

Manal Tamimi utanför familjens hus.

– Jag är beredd att ta riskerna som det innebär att protestera, till och med att dö. Men när det kommer till mina barn tänker jag efter en miljon gånger.

ALLA I BYN riskerar att arresteras vid någon tidpunkt. Många palestinska barn har fått trauman av att slitas ur sängen mitt natten, få ögonbindel och handfängsel. Förhöras utan att förstå vad de anklagas för. Manal berättar att de försöker förbereda alla barn och unga så gott det går.

– Vi håller kurser och övar förhör, lär ut deras rättigheter. Till exempel att de har rätt att vara tysta. Trauman kommer oftast av chocken, därför vill vi att de ska vara förberedda.

I fängelset tar de vuxna hand om barnen i största möjliga mån. Ahed Tamimi och tolv andra minderåriga flickor sitter tillsammans med flera äldre kvinnor. De vuxna ger lektioner av olika slag men framför allt försöker de se till att barnen får en så bra dag som möjligt.

MANAL HAR SJÄLV både blivit gripen och skjuten flera gånger. Första gången hon togs in i häkte var för sju år sedan efter att armén skjutit in tårgas i huset och alla sprang ut. När de blev beordrade att gå tillbaka in i huset, vägrade Manal och blev då gripen och dömdes till fängelse i tio dagar. Andra gången greps hon på grund av en kommentar på facebook. En annan gång anklagades hon för att ha angripit säkerhetsvakter i vägspärren vid en bosättning och riskerade tio års fängelse. Manal hade inte ens varit där och som tur var hittade advokaten ett filmklipp som bevisade att Manal varit i Nabi Saleh när det häde.

SENASTE GÅNGEN MANAL arresterades var för några veckor sedan under en solidaritetsdemonstration för alla kvinnliga fångar utanför militärfängelset där Ahed och hennes mamma då satt.

– Soldaterna började skjuta tårgas och jag höll mig undan. En soldat hävdade att jag hade attackerat henne, trots att det fanns en film som visade att jag bara stod där. De slog mig och jag blödde i käken som svullnade upp och blev värre under veckan jag satt fängslad. Jag mådde dåligt och kräktes blod, det var några av de värsta dagarna i mitt liv.

För tre år sedan blev Manal skjuten i benet av en israelisk prickskytt. Kulan gick genom benet men hon har fortfa-

rande splittror kvar och det gör ont när det är riktigt kallt eller varmt.

Trots allt Manal har gått igenom, är hon full av beslutsamhet och styrka.

– Jag är 44 år. Vid varje konfrontation med de israeliska soldaterna lär jag mig något om mig själv. Som att jag har styrkan att stå upp för mina rättigheter. Jag ger aldrig upp, det är inte ett alternativ.

Manal var aktiv under första Intifadan och avbröt då sina studier. Hon säger att hon på senare år lärt sig att hon behöver göra saker för sig själv också. Nu har hon precis tagit en masterexamen i internationell rätt och arbetar på en doktorsavhandling.

– Vi blir starka av protesterna. Vägrar göra oss till offer. De vill döda vår *spirit*, göra oss svaga – men de lyckas inte. Vi fortsätter att drömma. Att drömma är också en del av motståndet.

Livet är svårt, men du måste slåss för din rätt. Det är vad jag lär mina barn.

Som mamma önskar Manal att hon kunde uppfylla sina barns drömmar, men det är mycket som är omöjligt på grund av ockupationen.

– Barnen här har drömmar och ambitioner. En av mina döttrar vill satsa på simning, min ena son gillar karate och den andra att spela fiol. Men vi kan inte skicka dem till Ramallah på grund av vägspärrar och att de ofta stänger av hela byn. Däremot försöker vi ordna så mycket som möjligt för de unga här, som danslektioner och annat.

FJORTONÅRIGA SARA TAR oss runt på en promenad i byn. Visar kulturcentret som rustats upp med stöd från svenska Sida och platsen där de samlas för fredagsdemonstrationerna. Vi stannar till och ser ut över bosättningen Haramish.

– Olivträden och marken där tillhörde vår by. Men nu får ingen gå dit längre på grund av bosättningarna och soldaterna som bor där.

Sara brukar delta i demonstrationerna och på frågan om hon är rädd för att bli arresterad, svarar hon blixtnabbt nej.

– Jag är inte rädd för jag har lärt mig mina rättigheter, jag vet vad jag ska säga och inte. Sen vet jag att alla i byn skulle kämpa för mig. I går när vi var på väg till ett bröllop så kom soldaterna och skulle arresteras två barn. Vi klev alla ur bilarna och omringade soldaterna tills barnen släpptes. Det är så vi gör här i Nabi Saleh.

I FLYKTINGLÄGRET ASKAR är mycket annorlunda i jämförelse med Nabi Saleh eller andra byar på Västbanken. Men än mer är likt. Föräldrarnas maktlöshet när deras barn blir skjutna eller gripna. För tvivlan över att behöva se sina barn växa upp under ockupation. Beslutsamheten att kämpa och inte ge upp, att föra vidare ett arv av stolthet och kamp. Att vägra vara offer.

Amjad Rife växte upp i flyktinglägret och under första Intifadan hamnade han som så många andra unga killar i israeliskt fängelse för att ha kastat sten mot soldater. Det var där han träffade Yusef och de andra som byggt upp det aktivitetssenter för unga som Palestinagrupperna stödjer sedan många år. De ville göra en kulturell intifada för att barnen i lägret inte skulle få samma barndom som dem. Amjad brukar berätta om tiden i fängelset som lärorik, som deras universitet. Amjad är även känd som en förlåtande person som envist tror på freden. Allt detta sattes i gungning för åtta månader sedan när soldaterna kom på natten och arresterade hans son, Hamada 16 år. Sedan den dagen har Amjad fått tillbaka alla dåliga minnen från tiden i fängelset och ibland känner han bara ilska och hopplöshet.

– Plötsligt minns jag det som i går. Den 28 maj 1986 när jag arresterades första gången, bara 15 år gammal. Jag minns natten de kom och tog mig, hur jag öppnade ögonen och plötsligt var det soldater över allt. Det var en stor chock när jag blev slagen och förnedrad. Tidigare hade jag bara varit omgiven av kärlek, från mina föräldrar och alla i lägret.

– Historien upprepar sig, suckar Amjad. Vi har till och med suttit i samma fängelse.

Hamadas mamma, Kifah torkar tårarna och söker efter ord för att berätta om Hamada, eller Ahmad som är hans riktiga namn.

– Hamada är aktiv och social, har många vänner. Han gillar att spela fotboll och hans dröm är att resa och se havet. Och Jerusalem. Där har han inte varit sedan han var barn.

Kifah berättar om natten när 15 soldater stormade in i huset och tog honom. Hon är orolig för vad de ska göra med honom. Redan innan var Hamada arg och ledsen över vänner som fängslats eller dödade.

Amjad har bara fått tillstånd att träffa Hamada två gånger i fängelset, men

Hamadas mamma Kifah och pappa Amjad.

eftersom han är under 18 år får Kifah besöka honom varannan vecka genom Röda Korset. Men det är en lång procedur att gå igenom.

– Jag måste åka hemifrån klockan fem på morgonen med Röda Korsets bussar som tar mig och andra föräldrar till israeliska gränsen. De visiterar oss många gånger och mycket tid går åt till att vänta. De skriker åt oss hela tiden.

När de väl träffas är det med en glas-skiva mellan och de tvingas prata i en telefonlur med dåligt ljud. 45 minuter är allt de får.

– Han säger att han mår bra, men jag vet att det är för att han inte vill oroa mig. Allt jag vill är att krama och kyssa honom.

HAMADA HAR EN advokat från organisationen Defence for Children Palestine. Enligt advokaten så förväntas domen bli ett år för att ha kastat sten och attackerat militärjeepar. Eftersom han suttit fängslad i åtta månader redan, så hoppas de ha honom hemma om några månader. Statistiken för dem som döms skyldiga i militärdomstolarna är 99,7 procent. I princip alla. 63 personer från flyktinglägret Askar sitter i fängelse i dag.

Amjad förändrades själv av tiden i fängelset, men bestämde sig för att göra någonting bra utav erfarenheterna. Han tror att det som hänt kommer att förändra Hamadas personlighet.

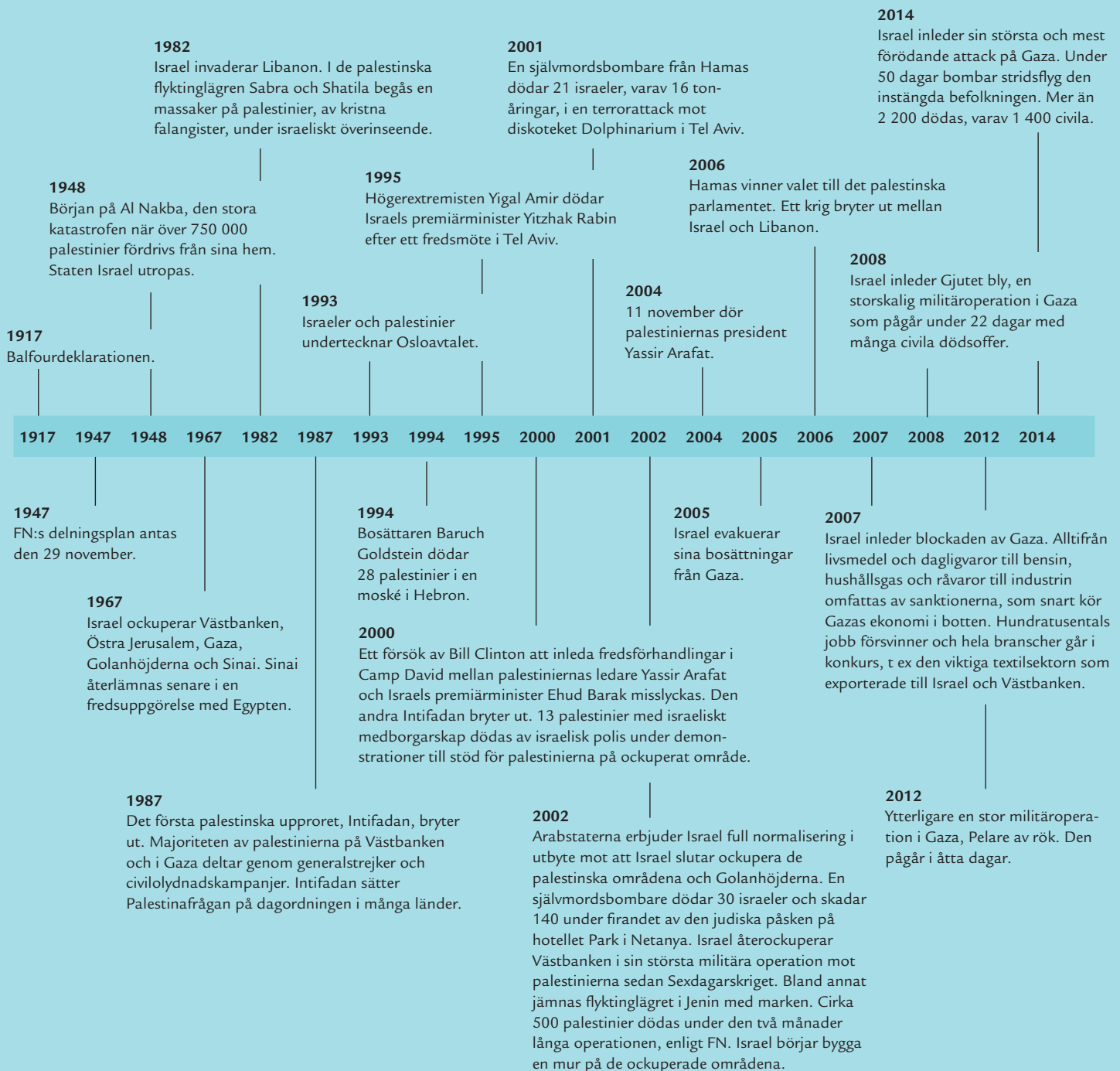
– När man kommer ut ur fängelset så finns det två vägar att ta, att vara arg och bli våldsam eller att försöka leva sitt liv, utbilda sig och skaffa ett jobb. Jag tror att Hamada väljer det senare.

Amjad och Kifah kommer fortsätta stödja att Hamada deltar i motståndet, demonstrationer och protester. Det är ett viktigt sätt att visa världen om ockupationen.

– Vi bygger upp och ockupationsmakten förstör. De vill bryta ner oss, förstöra oss. Men det går inte, vi ger inte upp. De unga vill ha sin frihet, de vill leva och utbilda sig.

Anna Wester

Kampen för en mamma

Feministen och aktivisten Khalida Jarrar har tillbringat 16 månader i fängelse utan rättegång

Foto: Anna Wester

Suha Jarrar kämpar för att få sin mamma frisläppt.

DET VAR FÖRST som vuxen kvinna som Suha Jarrar, 26, förstod att hon alltid gick och väntade på att någon skulle bryta sig in i hennes hem. Hon bar fortfarande med sig traumat från en uppväxt på Västbanken, där israeliska soldater brukade komma och bulna på dörren mitt i natten – om de inte bara sprängde den, utan att knacka först. Inte ens när hon som 17-åring flyttade till Kanada för att studera kunde hon släppa tankarna på Palestina, eller den oro som hon alltid hade inom sig.

När telefonen i hennes hem i Ottawa ringde i april 2015 var hennes första tanke att någonting hade hänt hennes älskade katt, eller att de kommit för att arresteras hennes mamma. Hon visste att samtalet kom från Ramallah och att klockan där var två på natten.

Det var hennes pappa Ghassan, och trots att det han hade att berätta inte kom som någon överraskning för Suha var det ändå en chock att höra honom säga det.

– De har tagit mamma.

SUHAS MAMMA KHALIDA, 55, är en framstående palestinsk feminist och människorättsaktivist. 2006 valdes hon till det palestinska parlamentet, Palestinian Legislative Council (PLC), som representant för Popular Front for the Liberation of Palestine (PFLP), en sekulär, socialistisk organisation som av tradition varit ett av de största palestinska partierna. På sextio- och sjuttioalet var PFLP ansvarigt för en rad flygplanskapingar, men de har i dag distanserat sig från terrorattacker. I likhet med de flesta

palestinska politiska partier betraktas PFLP som olagligt av Israel och någon parlamentarisk immunitet existerar inte för palestinier under ockupation. Sex palestinska parlamentariker satt i israeliskt fängelse i april 2018. En av dem är Marwan Barghouti, som ofta beskrivs som en möjlig ”palestinsk Nelson Mandela”.

Just de politiska fångarnas rättigheter är en fråga som alltid legat Khalida Jarrar varmt om hjärtat. Hon var chef för Addameer, en organisation som ger stöd åt palestinska politiska fångar och arbetar för mänskliga rättigheter, och leder Prisoners Committee i PLC. Hon är också den palestinska delegaten till Council of Europe, och spelade en viktig roll i arbetet för att Palestina skulle få medlemskap i International Criminal Court, vilket nämnts som en möjlig anledning till att Israel arresterade henne.

På grund av den internationella uppmärksamhet som Khalidas fall ådrog sig hölls en rättegång 2015 – vilket är långt ifrån någon självklarhet för palestinier i israeliska fängelser. Åtalspunkterna omfattade bland annat ett besök på en bokmessa, något som Israel klassade som ”uppvigling”. Hon dömdes till 15 månaders fängelse.

EFTER SITT FRISLÄPPANDE i juni 2016 återgick Khalida till sitt arbete på det palestinska parlamentet men hon var mer försiktig nu, så att hon inte skulle göra

något som skulle dra till sig ockupationsmaktens uppmärksamhet. Det hjälpte inte.

Khalida hade varit fri i ett drygt år när Suha Jarrar vaknade med ett ryck i sina föräldrars hem i Ramallah. Klockan var kvart över fyra på morgonen, och runt hennes säng stod israeliska soldater som pekade på henne med sina vapen. Det var dags igen.

Khalida hade väckts först, av ljudet av deras kängor. Hon skakade genast liv i sin make, som kastade sig ur sängen och via intercomsystemet bad soldaterna att inte spränga dörren, som de gjort den förra gången hans hustru arresterats. Han skyndade nerför trapporna för att släppa in dem. Ett trettiotal soldater trängde sig in i huset. De sa att de kommit för Khalidas skull. Ghassan var orolig för både sin hustru och dotter, men soldaterna höll honom kvar i ett annat rum och lät honom inte gå till dem. Han kunde höra Suha skrika från sitt rum.

Soldaterna försökte tysta henne med våld; de grep henne om halsen och slog henne på huvudet och kroppen, och när hon försökte fotografera inkräktarna tog de ifrån henne mobiltelefonen. Till slut låste de hennes armar bakom ryggen med handbojor. Suha bad om vatten men de vägrade att ta loss hennes händer och försökte hålla det ner i hennes hals. Suha spottade vattnet i deras ansikten och de slog henne igen.

Ghassan lyckades ge sin hustru en

kram innan de tog henne med sig. Senare upptäckte han att de även tagit med sig hårddiskarna till husets sex datorer, som bland annat innehöll viktig information för Ghassans affärsrörelse. Suha, vars handfängsel i plast klippts bort, rusade ut på balkongen och ropade efter Khalida, när hon fördes bort.

– Mamma! Mamma!

Hon grät i en halvtimme, innan hennes far lyckades lugna henne.

– Låt dem inte knäcka dig, sa han till henne. Vi måste hjälpa din mamma.

NÄR VI MÖTER Suha i Ramallah i maj har Khalida snart tillbringat ett år i israeliskt fängelse. Den här gången fick hon ingen rättegång utan hålls i så kallat administrativt förvar, vilket innebär att fångarna aldrig får veta vad de är misstänkta för. Straffet kan förlängas gång på gång. Khalida har redan fått ett påslag på sina första sex månader, men de hoppas att hon ska släppas till sommaren. Helt säkra kan de emellertid inte vara.

– Ibland när de förlänger strafftiden får man en förvarning, förklarar Suha. Ibland får man det inte. Det är omöjligt att förutse vad som kommer att hända. Hela systemet är ologiskt, och det är det som är syftet: den psykiska tortyren.

Precis som hennes far uppmanade henne, den där traumatiska natten när deras hem invaderades, har Suha gjort allt för att hennes mor inte ska glömmas bort. Amnesty International har tagit sig an

Suha och hennes mamma Khalida under rättegången 2015.

Graffiti i Toulouse i Frankrike.

Foto: Alex Levac

Foto: Anna Wester

hennes fall och bland andra Human Rights Watch har kritiserat arresteringen som godtycklig och med ett politiskt syfte, nämligen att straffa Khalida för hennes åsikter och aktivism för palestiniernas mänskliga rättigheter.

Suha tror att israelerna är rädda för Khalida, eftersom de vet att hon är en inflytelserik kvinna som står upp emot ockupationen.

– Folk lyssnar på henne. Israelerna hotas av de som kan leda.

Suha pratar med värme och beundran om de i hennes föräldrars generation och allt de offrat för kampen för ett fritt Palestina.

– Jag växte upp under den första intifadan och då var alla aktiva. Jag trodde att alla måste sitta i fängelse, och att jag också skulle bli tvungen att göra det. Det var min pappa som förklarade att jag inte behövde det.

HENNES FÖRÄLDRAR MÖTTES på Birzeituniversitetet, där Khalida studerade människorätt och demokrati. De förlovade sig samma dag som de tog examen. Ghassan, 59, var lika politiskt engagerad som Khalida och arresterades 14 gånger. Han hölls alltid i administrativ förvaring. Han har sammanlagt tillbringat elva år i israeliskt fängelse – utan en enda rättegång. Till slut insåg föräldrarna att om de båda fortsatte den politiska kampen skulle det inte finnas någon som kunde ta hand om Suha och hennes syster. De diskuterade det, och fattade det gemensamma beslutet att det var Ghassan som skulle ta ett steg tillbaka och låta Khalida fortsätta sitt arbete mot ockupationen. I dag driver han en liten fabrik utanför Nablus där han tillverkar barnmöbler klädda med färggrann syntetisk päls.

För Suha var det inte alltid lätt att växa upp i ett så politiskt hem.

– Jag hade ingen normal barndom och skyllde det på mina föräldrar. Men nu som vuxen respekterar jag deras val. De gav oss allt de kunde.

ATT STUDERA I Kanada var ett sätt för henne att fly, men hon insåg att det inte var så lätt att lämna Palestina bakom sig. Hon hade snart engagerat sig i olika former av aktivism.

– Det gick inte att undvika, när man hela tiden hörde kommentarer.

I dag bor Suha med sin pappa i Ramallah. Samtidigt som hon arbetar på sin

Suha och hennes syster Yafa på rättegången mot deras mamma.

master-examen i miljöskydd på universitetet i Ottawa har hon en praktiktjänst på Al-Haq, en palestinsk människorättsorganisation som bland annat granskar ockupationen ur juridisk synvinkel. Hon var till en början tveksam till att ta ett obetalt arbete eftersom hon redan jobbat och tjänat egna pengar, men hennes mamma rådde henne att ta platsen. Ett arbete på en så respekterad organisation som Al-Haq skulle öppna dörrar för Khalida, och Suha är nu övertygad om att hon hade rätt.

– Jag är glad att jag lyssnade på min mamma, säger hon med ett leende.

Men Suha betonar att hennes föräldrar var noga med att hon och hennes syster skulle göra sina egna val, och inte indoktrineras i någon politisk åskådning.

– Att växa upp i ett hem som vårt har förstås påverkat hur jag ser på världen. Men de försökte aldrig pracka på oss sina åsikter, min mamma var alltid försiktig med det.

Suha frågade en gång Khalida om hon borde engagera sig politiskt, men fick bara till svar att hon måste göra vad hon själv ville.

– Hon har aldrig försökt knuffa mig i någon riktning. Men djupt inne tror jag att hon är glad att jag är engagerad.

MEDAN SUHA HAR svårt att se ljus på framtiden blir hon full av optimism när vi pratar om palestiniernas möjligheter att göra motstånd mot förtrycket.

– Det finns så många sätt, en väg kan inte vara svaret. Att bara stiga upp på morgonen i Palestina är ett sätt att göra motstånd.

Hon tror att kampen mot ockupationen måste ta sig många uttryck och former, från BDS (bojkott, desinvesteringar och sanktioner mot Israel) till det arbete som hennes mor gör. Hon tvivlar inte på att Khalida genast kommer att återgå till sitt arbete så snart hon blir fri. Suha hälsade på henne i Sharonfängelset bara

några dagar tidigare, och det var tydligt att fängelset inte har knäckt henne. Tvärtom så strålade det om henne, berättar Suha belåtet. Khalida kunde naturligtvis inte sitta överksam, utan har engagerat sig i sina medfångar och hjälpt dem på olika sätt. Hon har även hållit en kurs om kvinnors och fångars rättigheter, och om mänskliga rättigheter.

Suha berättar att när hon äntligen sitter där med Khalida – separerade av en glasskiva – blir de hela tiden avbrutna av föräldrarna till de andra flickorna och kvinnorna i fängelset som vill tacka Khalida för allt som hon gjort för dem. Även om det innebär att Suha får mindre tid med sin mamma har hon svårt att bli irriterad över störningarna.

Och när hon väl kommer ut – om hon kommer ut – får Suha ha sin mamma för sig själv. Eftersom Khalida älskar att simma tänker de ta med henne till några vänners hus med pool i Jeriko, där de bara kan prata och få vara en familj igen. I alla fall under några dagar, sedan kommer Khalida att vilja börja jobba igen.

Catrin Ormestad

FOTNOT: Khalida Jarrar blev aldrig frisläppt i juli. Armén förlängde det administrativa förvaret med fyra månader, med motiveringen att hon "fortfarande utgör en påtaglig fara". De har ännu inte berättat vad hon är anklagad för.

Suhas älskade katt Ajawi och ett foto av hennes mamma Khalida i familjens hem i Ramallah.

VILKA ÄR DE PALESTINSKA POLITISKA FÅNGARNA?

Enligt Addameer sitter drygt 6 000 palestinska politiska fångar i israeliska fängelser. Av dessa är mer än 300 barn, varav 65 är under 16. Sextiotre är kvinnor och 431 hålls i administrativa förvaring, utan rättegång.

Sedan Israel påbörjade sin militära ockupation av Västbanken (inklusive Östra Jerusalem) och Gaza 1967 har mer än 800 000 palestinier suttit i israeliska fängelser och militära häkten. Detta är var femte palestinier och 40 procent av männen. Det inbegriper också 10 000 kvinnor. Mer än 200 palestinier har dött i israeliska fängelser som en följd av tortyr eller brist på läkarvård. Cirka 8 000 palestinska barn har arresterats sedan 2000, enligt den palestinska nyhetsbyrån Wafa.

Israelisk praxis som förflyttning av fångar från de ockuperade områdena till Israel, avsiktligt nekande av medicinsk behandling, tortyr, och vägran att låta anhöriga besöka fängelserna utgör brott mot internationella lagar.

”Vi vill leva utan ockupation och våld”

Gaza kämpar för frihet och rätten att återvända

PÅ HÅLL SER det ut som ett flyktingläger. En öppen yta utan träd eller grönska, bara sand och flera stora FN-tält. När vi kommer närmare får jag mer känslan av en festival. Stämningen är glad och välkommande. I ett av tälten sitter en grupp kvinnor och umgås, i ett annat pågår en föreläsning om Palestinas historia. I ett tredje förbereds för dansuppvisning. Återvändandemarschen i Gaza, *The Great March of Return* är inne på femte veckan.

I tältet där föreläsningen pågår hänger en utställning med svartvita bilder som visar människor på flykt och kartor över det historiska Palestina innan 1948. Publikerna är blandad med män och kvinnor i olika åldrar, barn leker utanför. Föreläsaren vinkar, han vill att vi ska komma in och lyssna.

– De påminner folk om rätten att åter-

vända enligt FN:s resolution 194 och lär ut om internationell rätt, säger Alaa som visar runt bland aktiviteterna som är en del av Återvändandemarschen.

Några hundra meter bort skymtar stängslet som skiljer folket i Gaza från den mark varifrån deras familjer fördrevs för 70 år sedan. Tälten har rests för att visa hur det såg ut 1948 när flyktingarna kom från det som idag är Israel. Från Lydda, Jaffa, Beersheva och byarna bakom stängslet. 68 procent av befolkningen i Gaza är flyktingar.

I dag är det onsdag och lugnt. På fredagar är det annorlunda, då samlas tusentals människor och går mot stängslet med flaggor, plakat och slagord om ett fritt Palestina. Alaa pekar mot några unga killar vid ett av tälten. En av dem har en slangbella i handen.

– De riskerar att bli skjutna på fredag, säger hon.

På en gigantisk träskylt hänger porträtt av de 47 unga människor som hittills dödats av israeliska soldater som väntat bakom stängslet. Några veckor efter mitt besök är siffran på antalet palestinier som dödats där 200 och runt 20 000 skadade.

Återvändandemarschen arrangeras av flera olika organisationer och politiska partier i Gaza. Protesterna började i slutet av mars i år och var tänkta att pågå till Nakbadagen den 15 maj, men fredagsdemonstrationerna har fortsatt och precis som på Västbanken har de blivit ett stående inslag i Gaza.

Sedan de senaste brutala attackerna mot Gaza 2014 har många känt hopplöshet. Israeliska stridsflyg bombade då

den instängda befolkningen under flera veckor och lämnade områden i ruiner, tusentals människor dödades, skadades och traumatiserades. Bara att leva vidare, utan allt helt tappa hoppet, blev en kamp för många. Initiativtagarna till Återvändandemarchen tyckte att det var dags att återigen uppmärksamma omvärlden på den svåra situationen i Gaza. Nu ville de göra det på ett sätt där alla kunde delta. Breda folkliga protester med icke-våld som metod. Inga vapen är tillåtna i demonstrationerna. Trots detta rustade Israel omedelbart för krig och mobiliserade krypskyttar och militärfordon bakom stängslet. Drönare, stridsflyg och helikoptrar i luften.

Alla jag möter i Gaza pratar om Återvändandemarschen. En vän säger att unga människor fått nytt hopp av protesterna, en anledning att gå upp på morgonen. I affärer och på caféer planeras det för dagens aktiviteter. – Alla tror på protesterna, säger en journalist jag pratar med. Tack vare sociala medier har Gazaborna nått ut med sina budskap. Hashtaggen #greatreturnmarch har spridits över hela världen tillsammans med bilder på när

obeväpnade demonstranter attackerats. Sjukvårdspersonal med händerna i luften och journalister som träffats av kulor medan de rapporterat. Människor som skjutits i ryggen när de försökt springa från stängslet. Och berättelser om situationen i Gaza. Om hur människor lever instängda i ett stort fängelse utan tillgång till basala rättigheter, så som rent vatten.

Amnesty International och andra människorättsorganisationer, olika länders regeringar och till och med FN:s generalförsamling har protesterat mot de israeliska krypskyttarnas dödande av demonstranter. Att oeväpnade civila, sjukvårdspersonal i vita rockar och journalister som burit pressvästar och hjälm attackerats och dödas är ett klart brott mot internationell rätt.

Målningar av Yassir Murtaja och Ahmed Abu Hassan på Press House i Gaza. Båda dödades under Återvändandemarschen.

Doktor Bashar från Palestinska Röda Halvmånen skakar på huvudet och slår ut med armarna. Han vet inte var han ska börja när jag frågar om hur det är för sjukvårdspersonalen att arbeta vid demonstrationerna. Han förklarar att sjukvårdarna är helt oskyddade, där finns inga träd och inga vägar för ambulanserna att komma fram. De israeliska soldaterna skjuter hela tiden. Tårgas, stålkulor och skarp ammunition.

– Det är väldigt farligt. Flera sjukvårdare och volontärer har skadats av kulor och tårgas och ambulanser har beskjutits. Folk dör för att vi inte kan komma fram och hämta dem.

Dr Murad berättar om förra fredagen och det är svårt att ens se det framför sig. Nästan tvåtusen personer skadades och flera av dem svårt. Fältsjukhusen blev snabbt överfulla och där kunde de bara göra det mest akuta, som att stoppa blödningar. Sjukhusen i Gaza var redan innan protesterna började nära en kollaps, så många organisationer har fått ta emot patienter i sina lokaler. Sjukvårdarna är inte utrustade för att arbeta under de här omständigheterna och på grund av blockaden mot Gaza är det svårt att få in bra utrustning.

– Vi har ansökt om att få ta in så kallad PPE – *personal protected equipment*,

som används i krig och vid konfliktsituationer. Men Israel har inte ens svarat på vår förfrågan.

När sjukvårdarna ska hämta skadade som är närmare än 100 meter från stängslet behöver de grönt ljus från de israeliska soldaterna. Men täckningen för mobiltelefoner är dålig och ibland har de förlorat kontakten helt i kritiska skeden. Israel har heller inte godkänt införsel av bättre kommunikationsutrustning. Vårdarna har tvingats fatta beslut att antingen gå fram till skadade personer utan grönt ljus från soldaterna och därmed riskera sina liv, eller låta de skadade dö.

Yassir Murtaja hade blå pressväst och hjälm när han sköts i magen under en av fredagsdemonstrationerna. Bilden av en leende Yassir syns på affischer och väggmålningar överallt i Gaza och de har spridits på sociala medier världen över.

– Yassirs högsta önskan var att resa, säger Rushdi Al Sarraj.

Vi träffas på Ain Medias kontor i Gaza City, det mediaföretag som Rushdi och Yassir startade 2012. På Yassirs skrivbord står fortfarande hans dator och ett anteckningsblock med Yassir broderat på. Tröjan han bar när han blev skjuten hänger över stolen. Rushdis ögon är sorgsna och han har fortfarande svårt att ta in att Yassir aldrig mer ska komma in

Yassir Murtaja.

genom dörren full av energi och redo för ett av deras många projekt. De var inte bara kollegor, utan även bästa vänner.

Ain Media arbetar globalt tillsammans med stora tv-bolag som Al Jazeera och organisationer som UNRWA (FNs organisation för palestinska flyktingar). Rushdi och Yassir startade företaget för att de ville visa filmer om Gaza för hela världen.

– Vi ville skicka ett meddelande till

omvärlden. Vi är palestinier och vi vill ha våra rättigheter. Vi vill leva utan ockupation och utan våld.

Förra fredagen var de ute och filmade protesterna. De följde några karaktärer, en student, en sjuksköterska och en äldre man.

– Vi filmade först vid fredagsbönen, sen följde vi med till demonstrationerna vid stängslet. Plötsligt började soldaterna skjuta och Yassir blev träffad i magen. Alla skrek.

Rushdi blir tyst ett ögonblick och hämtar andan. Säger att det var det svåraste ögonblicket i hans liv.

– Yassir var 300 meter från gränsen och utgjorde inte någon fara för någon och han var tydligt markerad med press. Det fanns ingen anledning att skjuta.

Rushdi suckar uppgivet. Han tror inte att någon kommer att ställas till svars vare sig för Yassirs eller någon annan demonstrants död. Sen lyser han upp något. Säger att han och kollegorna på Ain Media kommer att fortsätta med filmprojektet och de ska tillbaka redan på fredag, även om han är rädd.

– Yassir skulle vara glad om han visste att vi gjorde det. Vi kommer inte ge upp, utan vi fortsätter att kämpa tills vi får leva i fred.

I en del tidningar har det stått att de unga palestinier som går mot stängslet inte är rädda för att dö. Säkert finns det de som inte är det. Men alla jag pratar med säger samma sak. Att de visst är rädda vid demonstrationerna och att de vill fortsätta leva. Men matklöshet är den värsta känslan. Därför fortsätter de att göra motstånd mot ockupationen och kämpa för sin och alla palestiniers frihet.

Anna Wester

Rushdi vid Yassirs skrivbord.

Palestinska Röda Halvmånens huvudkontor i Gaza City.

Vad säger folkrätten?

Folkrätten handlar främst om hur stater och internationella organisationer ska agera mot varandra i olika situationer, till exempel vid krig. Det vill säga alla internationella lagar och principer som reglerar hur internationella aktörer ska samarbeta och hur de får agera gentemot varandra. De mänskliga rättigheterna är en del av folkrätten som reglerar förhållandet mellan stat och individer.

Hur en ockupationsmakt får agera beskrivs framför allt i fjärde Haagkonventioner och fjärde Genèvekonventionen. En viktig regel är att man som ockupant har ansvar för den befolkning som ockuperas, att befolkningen på området som ockuperas behandlas humant och med respekt. Kollektiv bestraffning är förbjuden liksom tvångsflyttning av den ockuperade befolkningen. Dess-

utom förbjuds förflyttning av ockupationsmaktens egen befolkning till ockuperat område. Ockupanten tillåts heller inte att göra permanenta förändringar av infrastruktur och liknande, till exempel att bygga hus eller vägar.

FN-resolutioner kan vara antagna av antingen FN:s generalförsamling eller av FN:s säkerhetsråd. En resolution som är viktig för palestinerna är säkerhetsrådets resolution 194 om flyktingarnas rätt att återvända. Den antogs 1948 och sa att de flyktingar som önskade återvända till sina hem skulle tillåtas det så fort som möjligt och att kompensation för egendom skulle betalas ut i enlighet med gällande internationell rätt”.

(Kerstin Dahlberg, Per Skytt och Anna Wester i Palestina Nu nr 1 2017)

”Det är inte längre möjligt att stillatigande se på”

– *människorättsorganisationerna leder motståndet mot ockupationen*

DET VAR INTE så här Ibrahim Jamal al-Masri, 23, hade föreställt sig att han äntligen skulle få lämna Gaza. Med groteska stålskruvar stickande ut ur låret, för att hålla ihop hans söndersprängda ben, och en bukskada som gjort att han inte kunnat äta fast föda på nästan en månad. Han ligger i en säng på ett sjukhus i Hebron och är en av dem som skadats under vårens demonstrationer vid Gazas gräns mot Israel. Mer än 130 har dödats och 15 000 har skadats, enligt Gazas hälsoministerium – många med amputationer och kroniska skador som följd. Ibrahim är egentligen en av dem som har

haft tur eftersom han inte bara överlevde konfrontationen med de israeliska soldaterna; han kommer också att få behålla sitt ben.

Men med tanke på allt som har drabbat honom och hans familj är det inte så konstigt om Ibrahim inte anser att han har något att vara tacksam för. I likhet med så många andra i Gaza förlorade de allt under Israels stora militäroffensiv sommaren 2014. Deras hus i Beit Hanoun förstördes, och de har inte fått någon kompensation för att bygga upp det. När Ibrahims far tidigare under vintern ledde en protestdelegation till UNRWA – det

FN-organ som bland annat hjälper palestinerna med återuppbyggnaden – fick han en stroke, och har sedan dess inte kunnat arbeta. Ibrahim och hans bröder har inget annat än ströjobb, och har svårt att försörja sina familjer. Hans äldre bror Mahdi, 32, är far till sex barn. Han blev så desperat över skulderna som han samlade på sig, enbart för att kunna betala hyra, att han försökte tända eld på sig själv. Han hade hållt bensin över sig, men hans familj lyckades stoppa honom innan han hann sätta sina planer i verket. Två andra bröder hade inget annat val än att flytta sina familjer till tält eller

Foto: ActiveStills

Ibrahim Jamal al-Masri sköts i ryggen under demonstrationer i Gaza.

baracker. Ibrahim hyr ett rum av sina föräldrar, där han bor med sin hustru Faiza och deras två små barn, treåriga Lama och nio månader gamla Sami. Men han har svårt att få ihop även till den lilla hyran på 1000 shekel (cirka 2300 kronor), och det är inte alltid de har något att äta. En anledning till att han gick till demonstrationerna som hölls vid Gaza-gränsen, en fredag i början av april, var att han hörde att de delade ut mat. Men det var inte det enda skälet, det var också ett sätt för Ibrahim att protestera mot alla de olyckor som drabbat Gaza.

Tillsammans med några vänner gick han till tälten som rests öster om Jabaliya i norra Gaza. Bildäck brann, men de höll sig borta från den tjocka, svarta röken. De åt glass och delade på några cigaretter. Ingen var våldsam, men de befann sig nära gränsen till Israel, Ibrahim uppskattar avståndet till 50 meter. Han visste inte att den israeliska armén varnat för att alla som kom närmare stängslet än 300 meter riskerade att bli måltavla för prickskyttarna.

Två av Ibrahim's vänner stupade plötsligt, och när han sprang dit för att hjälpa dem sköts även han. Den första kulan träffade i ryggen och gick ut genom magen. Den andra tog i låret, när han släpade sig fram på marken. Hans vänner bar honom till ambulansen, som inte kunde ta sig så nära gränsen. Han opererades i Gaza, men komplikationer uppstod i buken när den hopsydd tarmen brast. Efter 15 dagar på sjukhuset flyttades han till Al-Ahli-sjukhuset i Hebron med hjälp av en människorättsorganisation. Han ska stanna ytterligare en vecka på Västbanken innan han måste tillbaka till Gaza, där en lång och mödosam rehabilitering väntar, inte minst för att den svåra frakturen i benet ska läka. Läkarna har sagt att det kan komma att ta flera år innan han är återställd och kan arbeta igen, om det nu fanns några jobb. Trots att Ibrahim har sina barn och sin familj i Gaza vill han inte återvända, för vad för slags liv väntar egentligen där? Men även om han hade kunnat stanna på Västbanken, hur skulle han klara sig där? Ibra-

him har inte ens pengar till en kopp kaffe i sjukhusets kafeteria.

En av hans fåtaliga besökare, Moussa Abu Hashhash, sticker åt honom några sedlar och lovar att han ska försöka sprida på sociala medier att det finns en patient från Gaza i Hebron, så att Ibrahim åtminstone kan få lite sällskap, där han ligger och stirrar upp i taket. I hans rum finns varken TV eller radio.

Moussa hittade Ibrahim av en slump. Han hade kommit till Al-Ahli-sjukhuset för att skriva en rapport om några unga män som firat Real Madrids seger över Bayern München i Champions League med en nattlig biltur på vägarna runt Hebron. De körde nog lite för fort, och använde nog tutan mer än de borde, men det var bara för att de var så glada. Det var emellertid inte en trafikolycka som gjorde att två av dem hamnade på intensiv; israeliska soldater sköt på bilen, och två av de unga männen blev allvarligt skadade. Det var då Moussa av en händelse fick veta att det låg en patient från Gaza på avdelningen.

Foto: ActiveStills

Foto: Catrin Ormestad

Moussa Abu Hashhash har arbetat hela sitt liv för B'Tselem.

MOUSSA ABU HASHHASH är fältarbetare för B'Tselem i Hebron, en av de äldsta och mest respekterade israeliska människorättsorganisationerna. Hans jobb är att dokumentera brott mot palestiniernas mänskliga rättigheter, liksom att se till att deras berättelser når ut i medierna. Att arbeta med journalister och ta med dem till ockupationens offer ingår i Moussas arbetsuppgifter. Tack vare honom kommer den israeliska tidningen *Haaretz* att ha ett reportage om Ibrahim den kommande helgen.

När han kan försöker han också hjälpa ockupationens offer med vad det än är de behöver – även om det bara är med några shekel till en kopp kaffe. Under de 19 år som han arbetat för B'Tselem har Moussa många gånger attackerats av bosättare och soldater; han har utsatts för gasgranater, skjutits med gummikulor och arresterats flera gånger, men han har aldrig tvivlat på att det arbete B'Tselem gör är viktigt. De har publicerat rapporter om till exempel Israels användning av tortyr, expropriering av mark, husriv-

ningar, bosättningsvåld och krigsbrott begångna av armén. Deras statistik och insamlade vittnesmål användes bland annat i den kontroversiella Goldstone-rapporten, en undersökning som gjordes på initiativ av FN:s råd för mänskliga rättigheter och som konstaterade att den israeliska armén (och Hamas) begick krigsbrott under Israels stora militäroperation i Gaza 2008-2009. Videoprojektet, som går ut på att palestinierna själva filmar övergreppen som de utsätts för, har också fått stor uppmärksamhet. Tack vare sina palestinska fältarbetare i Gaza och på Västbanken kan de snabbt vara på plats och dokumentera omständigheterna kring missgärningarna.

MEN ORGANISATIONEN HAR också en viktig roll att spela i det israeliska samhället. Det säger Sarit Michaeli, som arbetar med internationella relationer på B'Tselem, när vi möter henne på ett café i Tel Aviv.

– B'Tselem är samvetet, Israels moraliska kompass.

Sarit understryker att till skillnad från till exempel en tidning är de inte neutrala. Syftet är inte bara att rapportera om missförhållanden; deras mål är att ockupationen ska upphöra.

Tillsammans med andra israeliska människorättsorganisationer, som till exempel Breaking the Silence, ACRI och Adalah, har B'Tselem fått en allt viktigare roll att spela, när det israeliska samhället rört sig allt längre åt höger. Politiska partier som förut varit kritiska till ockupationen har alltmer kommit att anamma högerens retorik. Labor, det parti som av tradition lett freds rörelsen, talar inte längre om att palestinierna måste få en egen stat.

– Fem sjättedelar av Knesset antingen stödjer ockupationen och bosättningarna eller är inte villiga att riskera något politiskt kapital för att protestera mot dem, konstaterar Sarit.

I DAG ÄR det människorättsorganisationerna som tagit över rollen som opposition i Israel. Det är de som leder motståndet mot ockupationen.

– Det borde inte vara vårt uppdrag, men vi har inget val. I den situation som råder i Israel i dag är det inte längre möjligt att stillatigande se på.

Under tidigare ledningar har B'Tselem inte alltid haft det mod och den integritet som krävs för att stå emot de starka nationalistiska krafterna i det israeliska

Det israeliska samhället har blivit alltmer likgiltigt inför palestinskt lidande, säger B'Tselems Sarit Michaeli.

samhället. Men under den nuvarande verkställande direktören Hagai El-Ad har man fattat flera kontroversiella och i Israel hårt kritiserade beslut. Efter det att protestmarschen i Gaza skördat sina första civila palestinska offer gick B'Tselem ut i en annonskampanj och uppmanade de israeliska soldaterna att inte lyda order om att skjuta på de obehövade demonstranterna.

– Vi uppmanade dem att lyda lagen, förtydligar Sarit med ett ironiskt leende.

Men i Israel tolkades det som en maning till revolt i armén, och B'Tselems tydliga ställningstagande för mänskliga rättigheter och internationell lag som ytterligare ett bevis på att de är landsförrädare. Det är inte bara på sociala medier som en hetskampanj – anförd av bland andra premiärminister Benjamin Netanyahu – förs mot vänstern; deras arbete har även försvärats genom lagstiftning som försöker begränsa deras möjligheter att finansiera sin verksamhet och fritt bedriva sitt informations- och opinionsarbete. I Israel finns nu en oro för att det bara är en tidsfråga innan de antidemokratiska tendenserna kommer att sprida sig till andra delar av samhället, med inskränkningar i till exempel yttrandefriheten.

– Vi är ”lackmustestet” för Israels demokrati, säger Sarit.

Hon pekar på händelserna vid Gaza-gränsen som ett annat exempel på hur det israeliska samhället har förändrats – eller ”fördärvats”, som hon säger.

– Soldater som skjuter på palestinier för att döda – det är det nya normala. För tio år sedan skulle det aldrig ha tolererats.

DET ÄR ETT exempel på hur israelerna fått allt svårare att se palestinerna som människor, och allt lättare att rycka på axlarna åt deras död. Det israeliska samhället har blivit alltmer apatiskt och fått allt lägre toleranströskel för vad det tål att höra från ”irriterande” grupper som B'Tselem, säger Sarit. Det är en av anledningarna till att hon inte tror att en förändring kan komma inifrån Israel.

– Vi kan dokumentera ockupationen, analysera den – ta fram bevis på hur omoralisk och olaglig den är. Men de som kommer att sätta stopp för den är palestinerna själva.

Det är det som andra antikolonialistiska rörelser genom historien kan lära israeler och palestinier, menar hon: verklig förändring är bara möjlig när palestinerna övervinner sin inre splittring och enas i en nationell befrielseströrelse.

Men till dess måste grupper som B'Tselem göra sitt bästa för att ockupationen inte ska glömmas bort och aldrig komma att betraktas som normal. En stor del av deras arbete riktar sig mot det internationella samfundet. Omvärlden skulle kunna göra mer för att se till att Israel rättar sig efter de lagar och överenskommelser som gäller för demokratier, tycker hon.

– Israel har alla fördelar av ett nära samarbete med Europa, vilket ger euro-

péerna påtryckningsmedel, som de tyvärr vägrar använda.

Det är oroande att Israels högerregering i dag ligger så i linje med de nationalistiska strömningarna i tiden, konstaterar Sarit Michaeli. Israel, med dess hårda attityder mot migranter och muslimer och kunskaper i terrorbekämpning, har kommit att uppfattas som en förebild för den globala extremhögern. Ungern, under Viktor Orbán, är en av Israels närmaste allierade i Europa.

Vänstern i Israel anklagas ibland för att vara ett fikonlöf: de används som ett bevis för att Israel är en demokrati med ett levande civilsamhälle. Sarit håller med om att det är så, men undrar samtidigt vad som skulle vara alternativet. För henne är arbetet i B'Tselem ett personligt ställningstagande för rättvisa.

– Jag föddes här, och växte upp här. Jag skulle kunna lämna Israel, som vissa i den radikala vänstern gör, men då skulle jag bli tvungen att lämna min familj, mina vänner, vissa av dem palestinska. Jag är privilegierad, jag kommer alltid att klara mig – men hur ska det gå för Nari-man Tamimi?

Sarit talar om Ahed Tamimis mamma som dömdes till fängelse tillsammans med sin dotter. Sarit är varje fredag på plats i Nabi Saleh för att demonstrera tillsammans med palestinerna.

– Det är min plikt. Jag är privilegierad, och det är min skyldighet att utnyttja det.

För henne handlar det om att tydligt motsätta sig det som görs i hennes namn. Som israel är hon vare sig hon vill det eller inte en del av ockupationen; någon som drar nytta av den, bara genom att leva i det samhälle som upprätthåller den.

Sarit blir tyst ett ögonblick när hon får frågan om vad B'Tselem har uppnått under de snart 30 år som organisationen varit verksam. Hon pekar på viktiga avslöjanden som B'Tselem har gjort – de var till exempel först med att bevisa att Israel använde tortyr. Videoprojektet har också producerat chockerande bilder, till exempel av soldaten Elor Azaria som i mars 2016 avrättade en svårt skadad man med ett skott i huvudet i en checkpoint i Hebron. Men sedan ändrar hon sig och lyfter fram det arbete som B'Tselem gjort för att hjälpa individuella palestinier, till exempel minderåriga som fångslats.

– Om vi har kunnat få ett enda barn att släppas så har det varit värt det, säger Sarit Michaeli.

Catrin Ormestad

”I mitt hjärta så visste jag hela tiden att jag skulle vägra”

– de israeliska ungdomarna som hellre sitter i fängelse än gör värnplikt

Foto: Anna Wester

Noa Gur Golan tillbringade 100 dagar i militärfängelse eftersom hon vägrade göra värnplikt. ”Det är svårt att se sig själv i spegeln när man vet vad vi gör mot andra”, säger hon om Israels sätt att behandla palestinierna.

NOA GUR GOLAN, 19, lyssnar förundrat när vi beskriver vårt projekt – en tidning som bland annat ska ge röst åt palestinierna och som delas ut i svenska skolor i syfte att fördjupa förståelsen för vad som sker i Israel och Palestina.

– Det kommer aldrig att hända här, säger hon och skakar på huvudet.

Hon vet bättre än de flesta hur den israeliska staten samverkar med skolorna och medierna för att se till att israelerna ska slippa veta vad som görs i deras namn på de palestinska områdena. Noa var 17 när hon första gången hörde talas om okkupationen.

Vi möter henne på ett bokcafé i Tel Aviv. Ingenting skiljer henne från de andra israeliska tjejerna som dricker iskaffe och pratar med sina kompisar, bläddrar i böcker eller håller på med sina telefoner. Precis som de har hon vuxit upp i ett privilegierat medelklasshem, gått i bra skolor och deltagit i scout- och ungdomsrörelser. Men en sak skiljer henne från den överväldigande majoriteten av de israeliska ungdomarna: Noa är en av ytterst få som vägrat att tjänstgöra i armén, och som suttit i militärfängelse för sin övertygelse.

I Israel gör alla judiska ungdomar militärtjänst, pojkar som flickor. Undantag

görs för de ultraortodoxa religiösa, även om de också har börjat rekryteras till armén, efter påtryckningar från populistiska politiker som vill att ”alla ska dela bördan”.

SEDAN STATEN UTROPADES 1948 har Israel utkämpat åtta krig och väpnade konflikter med palestinierna och arabstaterna, förutom de två palestinska intifadorna och flera stora militäroperationer i framför allt Gaza. På grund av den viktiga roll som militären har spelat i landets historia är den högt värderad i det israeliska samhället, och förväntningarna

är höga på att alla ska göra sin plikt. För Noa var det självklart att även hon skulle göra sitt för landet, precis som alla andra i hennes familj, som också gjort värnplikt.

– Jag ville göra så bra ifrån mig som möjligt. Helst av allt ville jag bli pilot.

Men allting förändrades för Noa när hon antogs till United World Colleges, en skola som för samman ungdomar från olika länder och samhällsklasser. Under antagningsprocessen ombads hon i en intervju att ge sin syn på hur frågan om palestiniernas rätt att återvända ska lösas. Mer än 700 000 palestinier fördrevs från sina hem när Israel bildades 1948 (den så kallade Nakban – katastrof på arabiska) och fler tvingades på flykt 1967, men det var ingenting som Noa hade hört talas om.

– Jag bara stirrade på intervjuaren, utan att ha en aning om vad han pratade om. Det var då jag började fatta att jag inte visste någonting. Jag hade aldrig hört ordet Nakba. Vi hade aldrig läst om det.

ISRAELISKA SKOLOR LÄR ut historien om hur staten grundades ur ett nationalistiskt judiskt perspektiv. I det finns det

inte rum för några palestinska flyktingar.

Redan samma kväll började Noa googla, och läsa, och lära sig om den konflikt om land och rättigheter som hon levte mitt i under hela sitt liv utan att känna till.

Hon rör i sitt iskaffe och skakar lite på huvudet, som om hon har svårt att förstå hur hon kunde vara så naiv.

– I 16 år trodde jag att jag var så vid-synt – jag var med i scouterna, jobbade med barn. Jag kände inga palestinier.

Det var ytterligare något som colleget ändrade på. Den UWC-skola där Noa tillbringade två av sina gymnasieår låg i Italien, och där mötte hon för första gången palestinier; Natalie från Hebron och Hamza från Jordanien. De blev hennes vänner.

– Jag var tvungen att åka till Italien för att kunna se Israel ur ett annat perspektiv.

Sommaren 2014 attackerade den israeliska armén Gaza i en omfattande militäroperation som bland annat dödade mer än 500 palestinska barn och förvandlade hela stadsdelar till grus. Allt detta samverkade till ett brutalt uppvaknande för Noa.

– Jag insåg att jag inte kunde bli pilot, eller soldat överhuvudtaget.

MEN ATT VAPENVÄGRA är i Israel någonting så extremt – något som förknippas med den radikala vänstern, och ingenting som duktiga flickor i den patriotiska mittfåran, som Noa vuxit upp i, ägnar sig åt. Det tog därför lång tid innan hon fattade sitt beslut. Under ett och ett halvt år funderade hon på hur hon skulle kunna göra sin militärtjänst på ett sätt som inte kolliderade med hennes värderingar. Hon gick igenom listan med alla positioner som nya rekryter kan söka, men insåg att varje jobb var ett litet kuggjul i en maskin som arbetade för ett enda mål: att förtrycka palestinerna – och det gick emot allt som Noa hade kommit att tro på.

Noas mamma Iris fick ett vredesutbrott när hon till slut berättade vad hon bestämt sig för att göra. ”Alla gör det ju – och det gäller även dig!”, blev hennes svar. Noas bröder, som båda gjort sin militärtjänst, blev också arga när de fick veta att deras syster bestämt sig för att vägra.

– Ingen hade väntat sig det av mig. De var väldigt förvånande.

De försökte alla få henne att ändra sig. Men Noas mamma kom snart och bad om ursäkt för att hon reagerat som hon gjort: ”Jag har alltid velat att du skulle tänka själv och vara kritisk, och stå upp för dina värderingar. Jag kan inte vara arg, det är det här jag har uppfostrat dig till.” Detta blev början på en resa även för Iris Golan. Hon började läsa om ockupationen och tog så småningom helhjärtat sin dotters parti.

NÄR NOA UNDER det sista året på gymnasiet fick sin militära placering hade hon redan börjat arbeta på sin ansökan om att slippa inkallas. Hon skrev ett brev där hon motiverade sitt beslut och beskrev sin pacifistiska ideologi, och utsattes för en förhörsliknande intervju av en panel bestående av sju militärer. Hennes mamma och vänner vittnade, men det hjälpte inte. Militären trodde inte att Noa var pacifist och krävde att hon skulle rycka in, som alla andra.

Nu hade hon inget annat val än att åberopa psykiska problem, eller vägra. För Noa var valet inte svårt.

– I mitt hjärta så visste jag hela tiden att jag skulle vägra. Jag var inte rädd för att sitta i fängelse.

I Israel är inryckningen en känsloladdad och traditionstyngd händelse. De nya rekryterna följs till uppsamlingsplatsen av familj och vänner som ofta gråter när ungdomarna säger adjö och stiger på bussen, som ska ta dem till militärbasen där de ska få sin grundutbildning. Noa kom också dit, med ryggsäcken full med böcker som hon tänkte läsa i fängelset. I stället för att ställa upp sig på exercisplatsen tillsammans med de andra rekryterna förklarade hon att hon inte tänkte göra sin militärtjänst. Officerarna på

basen blev mycket upprörda och hon ställdes inför flera militärdomstolar, där domarna försökte övertala henne att rycka in. Men Noa stod på sig, och skickades till ett militärt fängelse. De var tio flickor i varje cell. De flesta hade dömts för disciplinbrott, och några blev mycket provocerade när de fick veta att Noa var en vapenvägrare.

– Det var särskilt en tjej som hela tiden skulle bråka, men till slut blev vi vänner. Efter det att jag släpptes fick jag brev från flera av dem, där de skrev att jag fått dem att tänka. Jag tror att min närvaro där var viktig.

Men även utanför fängelset väckte Noas beslut uppmärksamhet. Israels största tidning intervjuade henne och hennes mamma, och de var båda aktiva på Facebook. Iris, som är rektor på en skola, fick hård kritik för att hon inte var så opolitisk som förväntas av personer i skolvärlden. Det gick så långt att en kommitté i Knesset diskuterade om Iris borde få sparken från sitt jobb, vilket var svårt för Noa.

– Det var det allra värsta. Jag brydde mig inte om konsekvenserna för min egen del, men när min familj drabbades ...

Både Iris och Noa förlorade vänner när de så öppet tog ställning mot ockupationen, och mot armén. Men trots det har hon aldrig undrat om hon gjorde rätt.

– Jag ångrade mig aldrig. Jag har aldrig varit så säker på något som detta.

Sammanlagt tillbringade Noa 100 dagar i militärfängelset.

Hon är medveten om att hon fortfarande kan komma att betala ett pris för att hon följde sitt samvete. Att ha fullgjort sin militärtjänstgöring är ett krav för vissa jobb i Israel. Men Noa oroar sig inte för några framtida anställningsintervjuer.

– Jag tänker vara ärlig om att jag inte tjänstgjorde, och om någon inte vill an-

ställa mig av den anledningen så vill jag ändå inte jobba där.

Hon har nu fått dispens från armén, men hon fortsätter att åka till Västbanken för att lära sig mer om ockupationen. Hon har bland annat byggt dagis med den palestinsk-israeliska organisationen Kombattanter för fred, och hon har gått med i rörelsen Women Wage Peace, en israelisk gräsrotsorganisation som försöker pressa regeringen att sätta stopp för konflikten med palestinierna. Och hon har fått fler palestinska vänner, även om vänskaper över den gröna linjen – gränsen mellan Västbanken och Israel – kommer med sina egna utmaningar. När Noa var i Amsterdam nyligen önskade hon att hennes vän Yara i Hebron hade kunnat följa med.

– Det hade varit kul om vi kunnat ta en öl tillsammans.

MEN FÖR PALESTINIERN på Västbanken är det förstås inte bara att köpa en flygbiljett och åka iväg, och att hon kan göra så mycket som de inte kan får henne att känna sig skyldig.

– Det är svårt att fortsätta med mitt liv när jag kommer tillbaka från Hebron. Jag kan inte bara skaka av mig det. Det är svårt att se sig själv i spegeln när man vet vad vi gör mot andra.

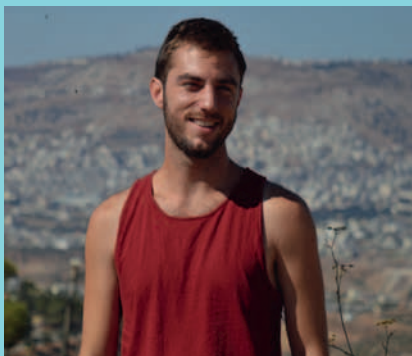
Många gånger känner hon sig ensam, eftersom det är så få av hennes vänner i Israel som förstår henne.

– De är i armén, men de vet ändå ingenting om ockupationen.

Men Noa är ändå optimistisk om framtiden. Hon är säker på att israelerna kommer att vakna, precis som hon gjorde.

– De fattar inte vilket lidande vi har orsakat. De kommer att kräva en förändring, eftersom de kommer att förstå att det är bra för oss alla. Jag hoppas bara jag får uppleva det.

Catrin Ormestad

Mattan Hellman, 20, från Kibbutz Ha'Ogan, släpptes i maj 2018 efter att ha tillbringat 110 dagar i militärfängelse som samvetsfånge. Hellman motiverade sitt beslut att vapenvägra med att ”inte ens den mest moraliska individ kan göra ockupationen moralisk; det finns inget sätt att rättfärdiga dominansen över civila, och det finns ingenting som en moralisk ockupation.” När han släpptes ur fängelset sa Hellman: ”Om 50 års ockupation inte är nog så borde de senaste veckornas händelser vid Gazagränsen få vem som helst som har den minsta mänsklighet i behåll att förstå att det är aktioner som dessa [av den israeliska armén] som leder till den fortsatta upptrappningen och till mer våld och blodsutgjutelse”.

Israels mest hatade kvinna

Parlamentarikern Hanin Zoabi vill få palestinierna att tro på sig själva

Foto: Carin Ormestad

För den palestinska politikern Hanin Zoabi är mordhot en del av vardagen. Många israeler provoceras av att hon så öppet tar ställning för palestinierna under ockupation.

DET ÄR INTE lätt att få tag på Hanin Zoabi.

Det beror inte bara på att hon som en av 14 arabiska parlamentariker (av totalt 120) i Knesset har ett fullpackat schema – problemet är att alla samtal till hennes telefon kopplas direkt till en röstbrevlåda där man i stället för den vanliga uppmaningen om att lämna ett meddelande möts av en manlig röst som vräker ur sig en tirad av de grövsta, mest sexistiska svordomar som finns på hebreiska.

Någon har kapat Hanins telefon, igen.

– Ja, jag måste byta nummer, säger Hanin med en suck. Men hon verkar mer trött än upprörd, och om det är så är det för att hon är så van vid trakasserierna. Hon har blivit spottad på, mordhotad och svuren åt fler gånger än hon kan räkna,

och en ny lag som gör det möjligt för medlemmar av Knesset att bli uteslutna om de ”hetsar till rasism” eller ”stödjer väpnad kamp” är riktad mot henne personligen.

HANIN ZOABI ÄR Israels mest hatade kvinna.

Vi möter henne på ett palestinskt bokcafé i Jaffa, nära loppmarknaden.

– Jag känner mig inte helt bekväm här, medger hon och kastar en blick på den livliga gatan. Den är precis som så många andra i Jaffa uppkallad efter rabbiner – ett exempel på det som Hanin kallar för ett försök att ”kolonisera” Jaffa, och ge en traditionell arabisk stadsdel en judisk karaktär. I likhet med Akko, som också har en övervägande palestinsk befolkning och historisk bebyggelse, håller

Jaffa snabbt på att gentrificeras. I takt med att fastighetspriserna stiger får den ursprungliga befolkningen allt svårare att bo kvar och judiska israeler flyttar in.

– Al Nakba är inte en historisk händelse, den är en process. Ett projekt.

Hanin har inte ens hunnit få sitt arabiska kaffe serverat, men hon argumenterar redan passionerat för det som hon ser som en pågående fördrivning av Israels palestinska minoritet. Israel, hävdar hon, är inte en normal stat som andra utan ett ”kolonialistiskt projekt” vars yttersta syfte är en etnisk rensning av palestinierna.

– Jaffa är rätt plats att berätta den här historien, säger Hanin, och ler varmt mot servitrisen som ställer en kanna kaffe på vårt bord.

Demonstration i Tel Aviv mot attackerna mot Gaza 2014.

I ISRAEL ÄR allting politik, konstaterar hon – från gatskyltarna till restaurangmenyerna. Hon tar som exempel den hackade salladen som ofta kallas ”israelisk sallad”, trots att den i själva verket är arabisk. Eller falafeln, som turister får höra är ”Israel’s national snack”. Bara att sitta på ett kafé är en politisk handling, menar Hanin. Att kunna njuta av det goda livet, trots att ockupationen pågår bara några mil bort. Medan vårsolen skiner på Tel Avivs stränder pågår protestmarscher vid Gazas gräns. Dussintals obehövade demonstranter har hittills skjutits, och fler kommer att dödas, de kommande veckorna.

– Jag skulle gärna vilja gå på en bra restaurang här, men jag kan inte göra det. Inte så länge de skjuter i Gaza. Jag kan inte det. Men en israel har inga problem med att njuta av det.

Hanin Zoabi är född i Nasaret, en av de städer vars palestinska befolkning stannade kvar i Israel när staten utropades 1948. Den palestinska minoriteten utgör i dag cirka 20 procent av befolkningen. De flesta bor i städer i Galliléen i

norra Israel. De kan rösta i nationella val och de har samma rätt till utbildning, hälsovård och sociala förmåner som judiska israeler, men i praktiken diskrimineras de på många sätt.

Hanin blev tidigt intresserad av politik när hon som ung flicka bläddrade i tidningar och på TV såg bilder av människor som behandlades illa av soldater.

– Jag frågade min mamma vilka de var. Palestinier, svarade hon. Och vilka är det? Jag visste inte, de hade inte uppfosttrat mig med den medvetenheten.

HANIN TALAR MED stor värme om sina föräldrar – hennes mamma var en feminist som inpräntade i henne vikten av utbildning och självständighet för kvinnor. Men de tillhörde en äldre generation för vilka Nakban fortfarande var levande.

– De var förnedrade, rädda. De försökte hålla en låg profil, vara en del av staten. De vågade inte göra motstånd.

Men Hanin tillhörde en annan generation, och hon tänkte inte vara ett offer. Hon har aldrig behövt fråga sig vem hon är, eller var hennes lojalitet finns.

– Jag är palestinier, arab, kvinna, säger hon med betoning på varje ord. Som palestinier kan jag inte acceptera att mitt folk förödmjukas.

Som ung drömde hon om att bli journalist, men när hon inte fick jobb på någon arabisk tidning började hon i stället fundera på att engagera sig politiskt. Det var en föreläsning av den karismatiska palestinska politikern Azmi Bishara som fick henne att bli aktiv i hans parti, Balad, som hon än i dag tillhör. 2009 blev hon som första palestinska kvinna som representerade ett arabiskt parti invald i Knesset, och sedan igen 2013.

Under den tiden har hon skapat fler kontroverser än någon annan parlamentariker.

För de flesta israeler är hon känd – eller snarare okänd – för att 2010 ha deltagit i Gazaflotillan. Hon var ombord på det turkiska fartyget Mavi Marmara när det bordades av israeliska soldater och nio turkiska aktivister dödades. I Israel uppfattades det som landsförräderi att en Knessetledamot så öppet kunde uttrycka sitt stöd för Gaza. I juni 2014 blåste det

Palestinska flyktingar. Nakban – fördrivningen av palestinierna från deras land – pågår fortfarande, menar Hanin Zoabi.

återigen runt Hanin när hon i Knesset sa att de som var ansvariga för att ha kidnappat tre israeliska tonåringar nära Hebron på Västbanken inte var terrorister. Pojkarna hittades senare döda, och Hanin fick ta emot ännu fler mordhot.

MEN TROTS DET hat som riktats mot henne vägrar Hanin att säga att hon betalat ett pris för sin frispråkighet, och för att hon så trotsigt hållit fast vid sina principer om vad som är rätt och fel.

– Det finns de som dör. Jag är fortfarande här.

Det verkar inte göra henne något alls att hennes kollegor i Knesset rutinmässigt kallar henne terrorist och hotar henne med utslutning, landsförvisning, och värre saker.

– Jag skulle hata mig själv om jag älskades av israelerna. Allt som de avskyr är det rätta.

Hon är kritisk mot de andra palestinska parlamentarikerna som hon tycker kunde göra mer för att hjälpa de palestinier som är under ockupation. Men framför allt vill hon att de i stället för att arbeta mot diskriminering och andra problem som palestinierna i Israel möter ska börja kämpa mot hela det sionistiska projektet. Det vill säga Israel som en judisk stat. *Avkolonisering* är ett ord som hon ofta använder, men vad hon menar med det är inte alldeles klart, mer än att hon är en av dem som anser att ockupationen inte började 1967 utan 1948, när det historiska Palestina blev det moderna Israel.

Hanin förespråkar en så kallad enstatslösning, det vill säga en gemensam bi-

nationell stat där både palestinier och judar kan leva tillsammans. Det skulle innebära att alla palestinier under ockupation fick medborgarskap och lika rättigheter, och att de palestinska flyktingarna i till exempel Syrien, Jordanien och Libanon tilläts återvända till Israel. I en sådan stat skulle judarna snabbt bli en minoritet, och det är därför som ytterst få israeler skulle acceptera en sådan lösning på konflikten. Det är en anledning till att "avkoloniseringen" även måste omfatta människors attityder, och det gäller inte bara bosättarna och högern.

– De tror att de är så liberala, säger hon med en fnysning om den israeliska vänstern.

Hanin ser ingen principiell skillnad på dem som röstar på Labor, som av tradition lett freds rörelsen, och bosättnarpartierna.

– Skillnaden mellan liberalerna i Tel Aviv som röstar på Meretz och bosättnarna är att de förra säger: "Ok, vi har stulit tillräckligt, begått nog med brott. Vi får nöja oss med det vi har." Medan det andra lägret vill fortsätta stjäla land och egendom. De vill inte ta risken att förlora det de har roffat åt sig genom att ingå en överenskommelse med palestinierna.

Med tanke på den radikala förändring som hon förespråkar kan hon förstå om israelerna hatar henne.

– Jag vill vända upp och ner på deras liv. Men det är inte mig de borde vara rädda för utan det palestinska folket.

Hon tillbakavisar med kraft alla anklagelser om att hon skulle hata judar, eller vilja israelerna illa.

– Det är ett av de effektivaste sätten att misstänkliggöra någon, att kalla dem antisemit. I själva verket är mitt parti det enda som har en vision om samexistens, av judar och palestinier som lever tillsammans. Alla andra förespråkar någon form av segregering. Jag pratar om samlevnad, rättvisa.

Hennes viktigaste uppdrag som politiker, opinionsledare och förebild har inte med Israel att göra; det är att slåss mot rädslan hos hennes eget folk. Palestiniernas känsla av underlägsenhet och svaghet.

– Om vi kan lyckas med det kommer ingenting att vara omöjligt. Om vi har ett folk med självkänsla, som tror på sig självt.

Palestiniernas största problem är enligt Hanin Zoabi egentligen inte ockupationen utan det faktum att många känner sig som offer. Det är därför som Gaza är en förebild, ett exempel att följa, menar hon.

– De lever i ett öppet fängelse och ändå är de så kreativa, hittar hela tiden nya sätt att göra motstånd. De är så starka. De får mig att känna mig så liten vid jämförelse. Vi borde alla skämmas, och lära av Gaza.

Det är i dag få palestinier som kan tala med någon hoppfullhet om framtiden. Men som Hanin ser det kan till och med den dystra situationen vara en anledning till förtröstan.

– Jag skulle inte kalla det optimism, men jag tror att vi kommer att nå botten – framför allt Gaza. Människorna där kan inte längre leva och därför har de inget annat val än att kämpa. Deras enda alternativ är att dö.

Catrin Ormestad

Demonstration för Palestina på Sergels torg i Stockholm.

Solidariteten är ljuset i mörkret

ISRAEL SKULLE INTE kunna upprätthålla ockupationen av Palestina utan stöd från omvärlden. Förmånliga samarbetsavtal och vapenhandel gör det möjligt, men också tystnaden och bristen på konsekvenser när Israel bryter mot FN-resolutioner och internationell rätt. Försöken att ”skapa fred” har varit många genom åren, men världens makt-havare har varit oförmögna att få ett slut på ockupationen. Istället har situationen blivit värre år efter år. Under perioder när det palestinska motståndet varit starkt och fått stöd av organisationer, aktivister och enstaka länder världen över, har ockupationen hotats. Solidaritetsrörelsen med Palestina är nästan lika gammal som ockupationen. Men i dag är det fler än någonsin som stödjer och arbetar för ett fritt Palestina och en rättvis fred.

Åsikterna om hur man bäst arbetar för en rättvis fred skiljer sig åt. Informationskampanjer, konferenser och påverkansarbete, demonstrationer och aktioner. Bojkott av varor från illegala bosättningar

eller en totalbojkott av staten Israel. Följeslagarprogram och olivplockningsresor. Allt detta tillsammans gör skillnad. Att Sveriges regering erkände Palestina som stat berodde på många års opinionsarbete av flera olika organisationer.

SENASTE ÅREN HAR den så kallade BDS-rörelsen vuxit över hela världen och den israeliska regeringen och ockupationsförsvarare har lagt mycket resurser på att försöka stoppa den. Medan artister ställer in spelningar i Tel Aviv och företag lämnar den israeliska marknaden, inför Israel lagstiftning mot bojkott, inreseförbud för BDS-aktivister och sprider propaganda genom ambassader i Europa.

BDS står för bojkott, desinvesteringar och sanktioner. Initiativet kom efter att det andra palestinska upproret misslyckades. Andra Intifadan var inledningsvis tänkt att liksom det första upproret bedrivs med icke-våldsmetoder, men det var dåligt organiserat och flera palestinska grupper valde att ta till väpnade metoder istället. Israel slog tillbaka allt mot-

stånd med grövre våld än tidigare. Samtidigt började muren byggas på ockuperad mark.

När muren förklarades olaglig av internationella domstolen i Haag 2004, började en våg av fredliga demonstrationer i byar och städer på Västbanken. Aktivister samlades och ville återgå till att göra motstånd genom icke-våld och de behövde internationellt stöd.

Det var den 9 juli 2005 som det vi i dag kallar BDS-uppropet publicerades – en vädjan från palestinerna att stödja det fredliga motståndet. Uppropet uppmanar internationella enskilda organisationer och individer att införa breda bojkott – och sanktionsåtgärder gentemot Israel, tills dess att Israel lever upp till sina skyldigheter enligt internationell rätt och erkänner palestinernas rätt till självbestämmande.

Över 170 palestinska organisationer stod bakom uppropet och idag är det ännu fler. Politiska partier, fackförbund, frivilligorganisationer, religiösa samfund och akademiska institutioner. Ett brett

Aktivister i London protesterar mot vapenhandeln med Israel.

stöd med representation från flyktingar i diasporan, palestinier på ockuperad mark och palestinska israeler. BDS-rörelsen leds av den palestinska organisationen Boycott, National Committee (BNC). Främsta inspirationen för BDS som metod för att uppnå frihet kommer från Sydafrika och kampen mot apartheid.

BOJKOTT ÄR KONSUMENTENS verktyg, något som alla kan implementera i sin vardag. Det handlar om att inte köpa varor från Israel, men också om en akademisk, kulturell, idrotts- eller turistbojkott. Bojkotten riktas inte mot enskilda individer, utan mot institutioner.

DESINVESTERING INNEBÄR ATT avbryta investeringar som stödjer ockupationen, att förmå företag att lämna den israeliska marknaden. Desinvesteringskampanjer bedrivs främst mot företag som är aktiva i bosättningar.

SANKTIONER ÄR STATER och institutioners verktyg. Det har länge använts av

det internationella samfundet mot länder, regimer eller politiska rörelser som anses bryta mot internationell rätt eller andra regelverk. Sanktioner kan se olika ut, alltifrån total blockad till riktade åtgärder mot enskilda personer eller grupper. Det kan vara frysning av tillgångar, handelsrestriktioner, reserestriktioner, inskränkningar i diplomatiska förbindelser. EU har i dag sanktioner mot flera länder, medan Israel har förmånliga handelsavtal och andra samarbeten trots att de oftast är villkorade med krav på att följa mänskliga rättigheter.

DE FRÄMSTA STYRKORNA med BDS är att det är en ickevåldsmetod. Det ger en större moralisk legitimitet och har visat sig vara mer effektivt än våldsamma alternativ när det gäller att uppnå mål och att på lång sikt bidra till ökad demokratisering och stabilitet. Men oavsett om man stödjer en bojkott eller tror på informationskampanjer av andra slag, är den internationella solidariteten viktig för att sätta press på Israel och stödja de

palestinier och israeler som kämpar för en rättvis fred utan ockupation och apartheid.

Anna Wester

Posttidning B
Palestinagrupperna i Sverige
Tegelviksslingan 20
116 45 Stockholm
Telefon: 08-641 72 88

Begränsad eftersändning
Vid definitiv eftersändning återsänds
försändelsen med den nya adressen
på baksidan (ej adressidan).

Foto: Anna Wester